

روایت فلسفی روایت

فائزه رودی. تهران: نشر علم، ۱۳۸۹. چاپ اول، ۲۵۲ صفحه.

۱- بررسی شکلی اثر

- حروف‌نگاری ضعیف است. هرچند قلم انتخاب‌شده برای متن و فاصله بین سطرها نسبتاً مناسب است، متأسفانه اندازه قلم‌ها یکنواخت نبوده و تناسب بین قلم‌های فارسی و انگلیسی رعایت نشده است. به‌طور معمول اندازه قلم انگلیسی در متن، یک یا دو شماره کوچک‌تر از قلم فارسی در نظر گرفته می‌شود، اما رجوع به پی‌نوشت‌ها (مثلاً صفحات ۵۱، ۶۱، ۷۸ و...) نشان می‌دهد که قلم انگلیسی بزرگ‌تر از قلم فارسی است و نازیبا می‌نماید. در مواردی حتی قلم‌های فارسی هم یکدست نیست (به‌ویژه در پی‌نوشت‌ها مثلاً صفحه ۱۰۶) که به دلیل ناهم‌خوانی آنها در نهایت کتاب بسیار نازیبا شده است.
- کلیت صفحه‌آرایی ضعیف است؛ از جمله استفاده از یک قلم یک‌اندازه برای تمام بخش‌ها حتی برای تیتراهای فصل‌ها، زیرتیر و حتی صفحات جداکننده بخش‌های کتاب، تورفتگی بیش از حد پاراگراف‌ها (که معمولاً نیم‌سانتی‌متر در نظر گرفته می‌شود).
- طرح جلد برخلاف صفحه‌آرایی کتاب، ساده و درعین حال زیبا و جذاب است.
- متأسفانه قواعد عمومی نگارش در این اثر به‌هیچ‌عنوان رعایت نشده است. بزرگ‌ترین اشکال کتاب، رعایت نکردن قواعد رسم‌الخط زبان فارسی است که تقریباً در تمام صفحات کتاب به چشم می‌خورد، مانند استفاده نکردن از نیم‌فاصله (به‌ویژه در فعل‌ها و حروف جمع)، استفاده از علامت نقل قول انگلیسی (") به جای گیومه ("")، وجود فاصله‌های اضافی بین کلمات و حتی برخی غلط‌های املایی (مانند ص ۱۴۴، سطر ۱۱: بیننده یا ص ۱۴۵، سطر ۲۰: خانواده) که نشان می‌دهد ویرایش ادبی و نمونه‌خوانی اثر در کل صورت نگرفته است.

- ویرایش تخصصی اثر نسبتاً مناسب است. متن کمابیش روان و رساست. البته در مواردی که نقل قول‌ها از منابع فارسی صورت گرفته، روانی متن بهتر است تا مواردی که نویسنده خود دست به ترجمه زده است (به‌عنوان مثال در صفحات ۴۳-۴۴، پی‌نوشت شماره ۳۲ روان ترجمه نشده است).

۲- بررسی محتوای اثر

- کتاب دارای پیشگفتار، بیان ضمنی هدف اثر، فهرست اجمالی، تصویر، نتیجه و جمع‌بندی کلی و کتاب‌شناسی است.
- این کتاب دارای دو بخش است. بخش اول کتاب «روایت فلسفی روایت: از باستان تا پست‌مدرن» نام دارد که خود به دو فصل «دربارهٔ روایت» و «روایت بر زمینه دیدگاه‌های فلسفی» تقسیم شده است. بخش دوم «روایت در فلسفهٔ پست‌مدرن» نام دارد. در این بخش، روایت در دوران پست‌مدرن از منظر معنا، واقعیت، قدرت و فلسفه بررسی شده است. اما در قسمت‌های مختلف این بخش، تقابل بین روایت تا دوران پست‌مدرن و سپس قرائت پست‌مدرن مطرح می‌شود. هرچند طرح مسئله پست‌مدرن بدون ارجاع به مسئله مدرنیسم موضوعیت ندارد، باید گفت این بخش و به‌نوعی کلی، کتاب بر اساس همین تقابل بنیان نهاده شده است. از این‌رو انسجام مطالب بین بخش اول و دوم کتاب چندان مناسب نیست. شاید بهتر این بود که پس از ارائهٔ تصویری مقدماتی از روایت، تقابل بین روایت در دوران مدرن و پست‌مدرن بر اساس محورهایی که در هر دو بخش دربارهٔ آنها بحث شده، مطرح می‌شد.
- به‌طور کلی انسجام مطالب بیشتر فصل‌های کتاب مناسب است، البته به‌جز فصل دوم. فصل دوم قرار است «روایت بر زمینه دیدگاه‌های فلسفی» را بررسی کند، اما گاه با مسئلهٔ هنر مواجه می‌شویم؛ گویی روایت تنها در چارچوب هنر مطرح است و بس. از این‌رو انسجام این فصل از کتاب با عنوان آن محل تردید است.
- میزان استفاده از منابع فارسی، خوب و مناسب است، زیرا اکثر آثار مهم یکی دو دهه اخیر در این زمینه بررسی شده است. اما منابع انگلیسی کتاب بسیار محدود است (تنها چهار کتاب و یک سایت که سه مورد از کتاب‌های یادشده متعلق به یک دههٔ

روایت فلسفی روایت ۶۱

قبل بوده و تنها کتابی که مستقیماً به مسئله پست‌مدرن مربوط است نیز کتابی است متعلق به دو دهه قبل (سال انتشار: ۱۹۹۱)) و هیچ منبع انگلیسی که مستقیماً موضوع روایت در دوران پست‌مدرن را مطرح کرده و به‌تازگی انتشار یافته باشد، مشاهده نمی‌شود.

- دقت در استنادات و ارجاعات کمابیش خوب است و در اغلب فصل‌ها بیش از سی تا چهل ارجاع داده شده است. البته وضعیت شکلی ارجاعات مناسب نیست و گاه پاراگراف‌های طولانی در داخل متن آورده شده است، بدون اینکه از متن اصلی متمایز گردد.
- به نظر می‌رسد رعایت امانت در اثر تا حد بسیار زیادی صورت گرفته باشد.
- در این اثر به نقد و مقایسه روایت تا پیش از دوران پست‌مدرن و همچنین در دوران پست‌مدرن پرداخته شده است. خود این تحلیل و بررسی ارزشمند است.
- در این اثر، بی‌طرفی علمی رعایت شده و جانبداری غیر علمی مشاهده نشده است.
- نکته نوآورانه این اثر، مقایسه موضوع روایت در دوران پست‌مدرن و پیش از آن با توجه به محورهای مهم مربوط به روایت است. همچنین تحلیل و توصیف متون و فیلم بر اساس روش‌های جدید از ویژگی‌ها و نوآوری‌های این اثر است.
- عنوان کتاب «روایت فلسفی روایت از باستان تا پست‌مدرن» است. از طرفی کتاب دارای دو بخش است و عنوان بخش اول کتاب هم دقیقاً همین است یعنی «روایت فلسفی روایت از باستان تا پست‌مدرن». از این‌رو نام‌گذاری کتاب بر اساس عنوان بخش اول نشان می‌دهد که یا عنوان کتاب نامناسب است (زیرا بخش دوم کتاب را در نظر نگرفته است) یا عنوان بخش اول با محتوای آن مناسبت ندارد (زیرا در غیر این صورت چه نیازی به طرح بخش دوم کتاب بود). به نظر گزاره دوم صحیح‌تر باشد، زیرا بخش اول به روایت فلسفی روایت نمی‌پردازد، بلکه روایت را به‌طور عام مد نظر دارد. انطباق محتوای اثر با عناوین و فهرست در بخش دوم کتاب بهتر و پذیرفتنی‌تر است.
- این اثر با وجود تناسب آن در زمینه دروسی نظیر شناخت جنبه‌های فلسفی آثار

هنری، یا آشنایی با آرای متفکران و هنر در دوران پست‌مدرن، کتاب جامعی در این زمینه نیست و البته به این منظور هم تدوین نشده است. بنابراین می‌توان از آن به‌عنوان یک منبع فرعی استفاده کرد.

- بخش‌هایی از این کتاب را می‌توان به‌تناسب برای درس‌ها و موضوع‌هایی مانند نشانه‌شناسی، روایت‌شناسی و تحلیل گفتمان، شناخت جنبه‌های فلسفی در نقاشی، موسیقی و ادبیات، آشنایی با آرای متفکران در باب هنر و زیبایی و هنر از منظر اندیشه پست‌مدرن برای دوره کارشناسی و کارشناسی‌ارشد استفاده کرد. این کتاب به‌طور کامل و دقیق با سرفصل‌های درس خاصی انطباق ندارد و البته این موضوع را نباید نقطه‌ضعف کتاب تلقی کرد.
- در این کتاب هم از تصاویری برای طرح مباحث مربوط به هنر بهره گرفته شده و در پایان بخش دوم نیز جمع‌بندی از این بخش صورت گرفته است. هرچند جمع‌بندی یادشده صرفاً مربوط به بخش دوم کتاب است و بخش اول فاقد این جمع‌بندی است.
- به‌طور کلی می‌توان گفت از اصطلاحات مناسب و رایج در این حوزه استفاده شده است و اغلب این اصطلاحات برای مخاطب تخصصی آشنا و ملموس است؛ به‌ویژه اینکه استفاده از منابع معتبر فارسی در این کتاب زیاد صورت گرفته و در نتیجه واژگان و اصطلاحات مورد استفاده مناسب هستند.
- تعارض آشکاری بین محتوای اثر با مبانی و پیش‌فرض‌های مورد قبول آن مشاهده نمی‌شود. نویسنده در همه‌جا گفتمان پست‌مدرن و قرائت چندجانبه آن از روایت را برتر و جامع‌تر از گفتمان دوران مدرن و ماقبل مدرن می‌داند. به‌طور کلی این اثر جهت‌گیری خاصی درباره فرهنگ و ارزش‌های دینی و اسلامی ندارد، زیرا موضوع آن چندان به این حوزه ربط پیدا نمی‌کند. البته مباحث کتاب بیشتر بر زمینه فلسفی روایت استوار بوده و بدیهی است که این مباحث بیشتر در همان چارچوب غربی مطرح شده باشد.